

2014-32-09-00033/2014-32-019-00008

Skrivelse af 26. februar 2014 fra Fødevarestyrelsen

Rådet fik forelagt spørgsmål om hummere og krebsdyr, idet man ønskede oplyst, hvorvidt der fandtes ny viden der kunne be- eller afkræfte hvorvidt hummere og krebsdyr havde smerteopfattelse.

Rådet udtalte:

Fødevarestyrelsen har fremlagt følgende:

”Fødevarestyrelsen har modtaget henvendelser fra en borger vedrørende opbevaring og aflivning af hummere og andre krebsdyr. To af henvendelserne (med bilag) vedlægges til orientering.

Det fremgår, at det er borgerens opfattelse, at hummere er i stand til at føle smerte, og at dette som konsekvens bør have, at det skal være forbudt at aflive hummere ved kogning, samt at opbevare dem levende i butikker. Som dokumentation har borgeren medsendt en række artikler m.v., herunder EFSA's udtalelse af 14. november 2005, ”Aspects of the biology and welfare of animals used for experimental and other scientific purposes”.

Fødevarestyrelsen har i sine tidligere svar til borgeren blandt andet henvist til Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse vedrørende håndtering af krebsdyr af 29. juli 2008. I udtalelsen anføres det til sidst:

”Afslutningsvist skal det understreges, at nærværende udtalelse var afgivet på baggrund af den nuværende begrænsede viden om krebsdyrs fysiologi. Det skal gentages, at velfærd, stress, ubehag og smerteopfattelse hos krebsdyr ikke er tilstrækkeligt velundersøgt.”

Fødevarestyrelsen har desuden henvist til besvarelsen af spørgsmål 372 af 15. august 2012 fra Fødevareudvalget til fødevareministeren (vedlagt). Af svaret fremgår det, at Dyreværnsrådet i et brev af 25. maj 2012 blandt andet havde oplyst:

”Der foreligger ikke efter de for Dyreværnsrådet foreliggende oplysninger videnskabeligt materiale, der endeligt dokumenterer, hvordan smerteopfattelsen er hos hummere og andre krebsdyr. Noget videnskabeligt arbejde peger i retning af, at hummere og andre krebsdyr ikke kan føle smerte, mens andet videnskabeligt arbejde peger i retning af, at hummere og andre krebsdyr har smerteopfattelse. Der foreligger således efter Dyreværnsrådets opfattelse ikke videnskabeligt materiale, der éntydigt kan belyse, hvordan smerteopfattelsen er hos hummere og andre krebsdyr, herunder hvordan de bedst aflives, hvorfor Dyreværnsrådet på det foreliggende grundlag ikke har mulighed for at udtale sig nærmere herom.”

Spørgsmål:

På baggrund af ovenstående skal Fødevarestyrelsen anmode Det Veterinære Sundhedsråd om en vurdering af, om der siden de ovennævnte udtalelser fra Det Veterinære Sundhedsråd og Dyreværnsrådet er kommet ny viden på området vedrørende krebsdyrs fysiologi, som kan enten be- eller afkræfte, at krebsdyr kan opfatte smerte.

Hvis der er ny viden, der bekræfter, at krebsdyr har smerteopfattelse, anmodes Rådet på baggrund heraf tillige om en vurdering af:

- om det er forsvarligt at opbevare levende krebsdyr på is i fiskebutikker, samt
- om det er forsvarligt at aflive hummere ved at anbringe dem i kogende vand, eller om der i lyset af den seneste viden på området kan anvises andre aflivningsmetoder, som i højere grad vurderes at tage hensyn til dyrenes velfærd.

Endelig skal Fødevarestyrelsen anmode om eventuelle yderligere bemærkninger fra Rådet vedrørende velfærd, stress og smerteopfattelse hos krebsdyr, specielt i forbindelse med opbevaring i fiskebutikker og mulige aflivningsmetoder.

Svar:

Rådet er ikke bekendt med ny viden der kan be- eller afkræfte, hvorvidt krebsdyr og hummere kan opfatte smerte. I en konkret sag fremlagt af anklagemyndigheden udtalte Rådet ved skrivelse af 25. september 2013 følgende:

Spørgsmål 1:

Der anmodes om en udtalelse om, hvorvidt der i teori eller i praksis er taget stilling til, om kogning af levende hummere er en overtrædelse af dyreværnsloven, om Det Veterinære Sundhedsråd finder, at det må lægges til grund, at en sådan behandling ikke kan siges at beskytte hummeren bedst muligt mod smerte, lidelse, eller angst, samt om denne aflivningsmetode sikrer, at dyret aflives så hurtigt og smertefrit som muligt.

Svar ad 1:

Rådet skal indledningsvis oplyse, at Rådet ikke tager stilling til, hvorvidt et forhold er en overtrædelse af dyreværnsloven. Rådet udtaler sig udelukkende om veterinærfaglige spørgsmål. En vurdering af hvorvidt et forhold er en overtrædelse af dyreværnsloven er udelukkende en juridisk vurdering.

Rådet har til brug for besvarelsen af sagen anvendt ekstern sagkyndig bistand. Af svaret fremgik blandt andet følgende:

Selvom hummeres nervesystem ikke er så veludviklet/komplekst som pattedyrs, og man derfor må antage, at de kan have en anden smerteopfattelse end f.eks. mennesker, så er der forskning, som tyder på, at krebsdyr kan føle ubehag og potentielt også smerte i en eller anden form. Det er derfor ikke hensigtsmæssigt at koge en hummer levende, da det må antages at være en stressfyldt, ubehagelig og potentielt smertefyldt oplevelse for dyret. Hvor hurtigt dyret dør, når det nedsænkes i kogende vand, er svært at sige præcist. Når en eller flere hummere kommer ned i vandet, så går det let af kog, og det vil tage længere tid inden dyrene dør. Det anbefales, at man før kogningen afliver dyret ved at stikke en spids, skarp genstand (kniv eller syl) ned gennem hovedet midt bag øjnene, lige hvor halen begynder – herved dør dyret øjeblikkeligt, idet hjernen (kaldet supraoesophageal ganglia hos hummere) gennembøres. Denne måde at aflive dyret på er hurtig og human og kræver ikke udstyr, som er vanskeligt at skaffe.

Lægges ovennævnte til grund, finder Rådet, med den nuværende tilgængelige viden, at hummere ved at blive kogt levende indtil døden indtræder, ikke bliver aflivet så hurtigt og smertefrit som muligt, samt at de derved ikke bliver beskyttet bedst muligt mod smerte, lidelse, angst og væsentlig ulempe, jf. dyreværnslovens §§ 1 og 13.

Spørgsmål 2:

For så vidt angår spørgsmålet om fodring og opbevaring af hummere i akvarier, skal jeg ligeledes anmode om at få oplyst, om der findes oplysninger om, hvor tit hummere skal fodres og om hvilke arealkrav der måtte være for at imødekomme den fornødne bevægelighed, når det tages i betragtning, at de må formodes at være i et akvarium i kortere tid.

Svar ad 2:

Af den sagkyndiges svar til Rådet fremgik bl.a. følgende:

Hummere er, ligesom alle andre krebsdyr, ektoterme – dvs. at deres kropstemperatur er den samme som den temperatur deres omgivelser har. Dette er i modsætning til endoterme dyr såsom f.eks. pattedyr, som opretholder en konstant (høj) kropstemperatur, uafhængigt af omgivelsernes temperatur. Hvor længe en hummer kan klare sig uden føde, afhænger derfor af vandtemperaturen, som har en direkte indflydelse på hummerens stofskifte (energiforbrug) og dermed dens fødebehov, som alt andet lige stiger med stigende

vandtemperatur. I naturen kan hummere godt overleve perioder på op til flere uger uden føde, specielt om vinteren hvor fødetilgængeligheden kan være lav. Derfor er hummerens fysiologi ”gearet” til at kunne klare dette. Det betyder, at hvis bare vandtemperaturen holdes lav (under 10 °C), så kan hummere godt gå uden føde i et par uger, uden at det skader dem. Det anbefales derfor, at hummere opbevares i koldt vand. Hvis de slås i akvariet og skader/bider hinanden, er det ikke sikkert, at det er fordi de er sultne, men mere sandsynligt fordi de bliver stressede af at gå tæt sammen.

Hvis praktiske foranstaltninger umuliggør at hummerne holdes i koldt vand, eller at de holdes mere end et par uger i koldt vand, så anbefales det, at dyrene fodres et par gange om ugen.

Af dyreværnsloven fremgår det, at dyr skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe. Endvidere skal enhver der holder dyr, sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.

På baggrund af ovenstående samt øvrige litteraturstudier finder Rådet det ikke muligt at komme med et endegyldigt svar på, hvor tit hummere skal fodres, for at hummeren holdes forsvarligt, jf. dyreværnslovens §§ 1 og 2. Der findes Rådet bekendt ikke på området undersøgelser/studier, der viser, hvor ofte en hummer skal fodres for at dens tilstand er uforenelig/forenelig med dyreværnsloven. Rådet finder dog på baggrund af den sagkyndiges bidrag, at en hummer som minimum vil kunne holdes uden foder i en uge under de ovenfor anførte betingelser.

I ”The good practice Guide to handling and storing Live Crustacea” forfatter Marcus Jacklin, Jason Combes, anbefales følgende s.95.... “A ration of 7% body weight has been found to be effective, feed twice a week in the summer and once a week in the winter”.

For at opretholde betingelser, der er dyreværnsmæssigt forsvarlige for hummere i akvariet, anbefales det at:

- 1) sikre tilstrækkeligt iltindhold (eksempelvis > 60 % mætning) i hele akvariet. Her kan cirkulation i akvariet sikre ensartede iltforhold,
- 2) etablere individuelle skjul, refugier og/eller øge heterogeniteten på bunden af akvariet (eksempelvis delvis overdækning eller mulig adskillelse ved brug af rør eller skillerum),
- 3) sikre tilpas vandudskiftning med hensyntagen til pH, saltholdighed og ammonium/ammoniakindhold, og at
- 4) arealet af akvariet skal være af en størrelse, så dyrene ikke skal ligge i lag.